

Posudek DP Johany Breburdové *Předpony s, z v historickém vývoji češtiny*

Johana Breburdová si pro svou DP zvolila poměrně náročné gramatické téma, vývoj předpon *s, z* v češtině. Práce, které byla inspirována mj. korektorskou činností diplomantky, nakonec daleko přesahuje pouhé synchronní hodnocení současného stavu a podává poutavý obraz vývoje prefixů *s-*, *z-* (a také *vz-*, který nelze oddělit) od praslovanštiny až do současnosti, dokonce i se stručným náhledem situace v ostatních slovanských jazycích. Je třeba říci, že diplomantka od začátku k strukturování práce a k jejímu zpracování přistupovala značně samostatně. Výsledkem je podle mého názoru ucelená práce, kde nechybí nic podstatného k tématu - v úvodu autorka stručně pojednává o teoretických aspektech prefixace, pak stručně o etymologických východiscích zkoumaných prefixů, následuje celkem podrobný popis situace ve staroslověnštině a ve staré češtině, zmapování současného stavu, vývoje pravidel pro psaní *s-* a *z-* a již zmíněná sonda do stavu v ostatních slovanských jazycích. Škoda je snad jen toho, že diplomantka do práce nezahrnula případové studie vývoje psaní některých historicky zajímavých slov na *s-/z-*, které (i s působivými grafy) použila v jedné ze svých dílčích prací.

Při podobném typu tématu je důležité, jak se diplomant vypořádá s odbornou literaturou. I tady se podle mého autorka zhostila svého úkolu velmi dobře. V literatuře se dobře orientuje a tvůrčím způsobem s ní nakládá. Je pravda, že pracuje především s gramatickými a pravopisnými příručkami, protože speciálních studií k problematice prefixů *s-/z-* není příliš. Je mezi nimi ale např. výrazná kognitivní studie S. Dickeyho, jejíž celkem náročný text diplomantka interpretuje s nadhledem, aniž by přejímala Dickeyho poměrně radikální stanoviska a aniž by mu nechávala výrazněji větší prostor než ostatním. Silnou stránkou diplomantky je formulační lehkost, která je ovšem pro její text také jistým nebezpečím – občas některé formulace poněkud „ujíždějí“ mimo odborný styl a občas není zcela jasné, co je autorská řeč a co je parafráze převzaté myšlenky; práce je ale čtivá a stylisticky přesvědčivá. K práci s literaturou ještě jedna poznámka – práce, na něž odkazuje Dickey (Shull, Słonski), diplomantka cituje pouze v poznámce pod čarou. U DP a BP je to celkem častý postup, který má zřejmě poctivě naznačit, že práci má autor pouze „z druhé ruky“, standardní to ale není.

Závěry práce považuji za zajímavé, především autorčin návrh interpretace (vlastně kompromis mezi tradičním pojetím a pojetím Dickeyho), že existuje jedna předpona *s-/z-* s dvěma alomorfy, která má rezultativní a distributivní významy a také čistě zdokonavující funkci, ale vedle ní ještě

zůstává samostatná předpona *s-* s prostorovými významy „dolů“ a „dohromady“ a samostatná předpona *z-* s původním – jak autorka přejímá z Dickeyho – elativním významem (s. 67).

Další připomínky k práci se týkají opravdu jen jednotlivostí. V úvodním obsahu vypadla kap. 5, v etymologickém oddíle (s. 14, ř. 8) má být zřejmě u Machkova výkladu předložky s instrumentálem, že pochází z ie. **som-*, nikoli **kom-*. Formálních nedostatků (překlepy, nedůsledné užívání kurzívy) je v práci snesitelné množství a výrazněji neruší porozumění textu. Celkově lze konstatovat, že jde o velmi dobře zvládnutou diplomovou práci, pro niž navrhuji hodnocení „výborně“.

6.9.2014

doc. PhDr. Jiří Rejzek, Ph.D.